

Київський університет імені Бориса Грінченка
Інститут мистецтв
Кафедра інструментально-виконавської майстерності

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Проректор з науково-методичної та
навчальної роботи

О.Б. Жильцов
29 2019 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Основи імпровізація (фортепіано)

для студентів

Спеціальності 025 «Музичне мистецтво» (фортепіано)
Освітнього рівня: перший (бакалаврський)
Освітньої програми
025.00.03 Інструментальне виконавство (фортепіано)

Київ - 2019

КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ БОРИСА ГРИНЧЕНКА
Ідентифікаційний код 02136554
Начальник відділу
моніторингу якості освіти
Прогр. № 1067/19
(підпис)
« »   20   19

Розробник: Полянський В'ячеслав Анварович, професор кафедри інструментально-виконавської майстерності
Каблова Тетяна Борисівна, кандидат мистецтвознавства, завідувач кафедри інструментально-виконавської майстерності

Викладач: Полянський В'ячеслав Анварович, професор кафедри інструментально-виконавської майстерності

Робочу програму розглянуто і затверджено на засіданні кафедри інструментально-виконавської майстерності

Протокол від 29.08. 2019 року № 8

Завідувач кафедри (Т. Б. Каблова)

(підпис)

Робочу програму погоджено з гарантом освітньої (професійної/наукової) програми
(керівником проектної групи)

025.00.03 Інструментальне виконавство (фортепіано)

(назва освітньої програми)

02.09.2019 р.

Гарант освітньої (професійної/наукової) програми

(керівник проектної групи) (Н.С. Свириденко)

(підпис)

Робочу програму перевірено

___ . ___ .2019 р.

Заступник директора (А.О. Таранник)

Пролонговано:

на 20__/20__ н.р. _____ (_____), «__» __ 20__ р., протокол № __
(підпис) (ПІБ)

на 20__/20__ н.р. _____ (_____), «__» __ 20__ р., протокол № __
(підпис) (ПІБ)

на 20__/20__ н.р. _____ (_____), «__» __ 20__ р., протокол № __
(підпис) (ПІБ)

на 20__/20__ н.р. _____ (_____), «__» __ 20__ р., протокол № __
(підпис) (ПІБ)

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Характеристика дисципліни за формами навчання	
	денна	
Вид дисципліни	<i>Нормативна</i>	
Мова викладання, навчання та оцінювання	<i>Українська</i>	
Загальний обсяг кредитів/ годин	<i>4/120</i>	
Курс	<i>3</i>	
Семестр	<i>5</i>	<i>6</i>
Кількість змістових модулів за розподілом:	<i>4</i>	
Обсяг кредитів	<i>3</i>	<i>1</i>
Обсяг годин, у тому числі:	<i>90</i>	<i>30</i>
Аудиторні	<i>42 години</i>	<i>14 години</i>
Модульний контроль	<i>6 години</i>	<i>2 годин</i>
Семестровий контроль		
Самостійна робота	<i>42 години</i>	<i>14 годин</i>
Форма семестрового контролю		<i>залік</i>

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Дисципліна «Основи імпровізації» входить до курсу спеціальних дисциплін.

Зміст курсу втілює основні педагогічні та виконавські надбання в галузі імпровізації на фортепіано, висвітлює специфічні риси зарубіжної та української фортепіанної виконавської школи в галузі імпровізації.

Мета курсу – опанування практичними знаннями щодо імпровізації на музичному інструменті, вивчення специфічних прийомів та засобів музичної виразності при імпровізації.

Завдання курсу:

- Формування та розвиток піаністичних навичок;
- засвоєнні теоретичного матеріалу, потрібного для володіння інструментом;
- опанування студентами різних форм і методів індивідуальної та самостійної роботи;
- формування музично-педагогічної майстерності майбутніх учителів та вихованні їхніх творчих здібностей;

Методи роботи курсу «Основи імпровізації» обираються відповідно до учбової теми і залежать від конкретних музичних творів кожного студента.

Форми роботи – лекційні, семінарські, практичні заняття, самостійна робота студентів, консультації викладача.

Засоби навчання – аудіо-, відеоматеріали, підручники і навчальні посібники, методичні рекомендації і вказівки.

Формою контролю знань та вмінь студентів з курсу «Основи імпровізації» є модульні контрольні роботи та залік (6 семестр).

Протягом проходження даного курсу у студентів мають бути сформовані наступні **програмні компетентності**: загальні та фахові (спеціальні).

Інтегральна (здатність до розв'язання спеціалізованих практичних завдань із застосуванням художньо-естетичних знань з теорії, історії музики, педагогіки та виконавства)

Загальні

Світоглядна (розуміння сутності і соціальної значущості майбутньої професійної діяльності)

Комунікативна (здатність до міжособистісного спілкування та взаємодії, до емоційної стабільності, толерантності. Здатність працювати в команді)

Інформаційна (здатність до самостійного пошуку та оброблення інформації з різних джерел для розгляду конкретних питань)

Науково-дослідницька

–здатність виконувати навчально-дослідні завдання на основі аналітико-синтетичної мисленнєвої діяльності;

–розуміння методології театрального мистецтва.

Самоосвітня (розуміти сутність і соціальну значущість своєї майбутньої професії, виявляти до неї стійкий інтерес; здатність до самостійної пізнавальної діяльності, самоорганізації та саморозвитку).

Фахові (спеціальні)

Мистецтвознавча (Здатність застосовувати базові знання провідних музично-теоретичних систем та концепцій, історичних та культурологічних процесів розвитку музичного мистецтва у музикознавчій, виконавській та педагогічній діяльності.);

Музично-інформаційна і технологічна (Здатність до самостійного пошуку музичного матеріалу в мережі Інтернет, репертуарних збірках, навчально-методичних посібниках.)

Програмні результати навчання

–Здатність використовувати музично-теоретичні, культурно-історичні знання з музичного мистецтва у фаховій виконавській та педагогічній діяльності.

–Здатність застосовувати теоретичні знання та навички в процесі педагогічної діяльності, використовувати базові методи та імпровізаційні прийоми на інструменті.

Результати навчання за дисципліною

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен

знати:

- основні ідеї та принципи навчання імпровізації;
- особливості роботи з різними музичними жанрами та формами;
- власні можливості в імпровізаційній діяльності.

вміти:

- імпровізувати в заданій тональності в формі періода в простих фактурах;
- читати джазову цифровку в її поширених варіантах і створювати імпровізаційний акомпанемент до теми по написане в нотах цифровку;
- перегармонізувати один звук з використанням різних гармоній або гармонійних оборотів;
- імпровізувати на заздалегідь відому і підготовлену до імпровізації тему

4. Структура навчальної дисципліни
Тематичний план для денної форми навчання

Назви змістових модулів, тем	Розподіл годин між видами робіт						
	Усього	Аудиторні					Самостійна
		Лекції	Семінари	Практичні	Лабораторні	Індивідуальні	
V семестр							
Змістовий модуль 1. Історія розвитку імпровізації							
Тема 1.1. Теорія імпровізації, проблеми й методи навчання	20	2		8			10
Тема 1.2. Специфіка розвитку мистецтва імпровізації.	20	2		8			10
Модульний контроль.	2						
Змістовий модуль 2. Прийоми імпровізації.							
Тема 2.1. Імпровізація в вокальних жанрах	22	2		8			10
Тема 2.2. Блюзовий лад та специфіка його втілення.	22	4		8			12
Модульний контроль.	4						
Разом	90	10		32			42
VI семестр							
Змістовий модуль 3. Створення супроводу для мелодії п слуху.							
Тема 3.1. Імпровізація структури питання-відповідь в ладах, відповідних гармонійної і метроритмічеськой основі пісні.	8	2		2			4
Тема 3.2. Перегармонізація в мелодії.	8	2		2			4
Змістовий модуль 4. Створення супроводу для мелодії за цифровою.							
Тема 4.1. Використання імпровізації в практичній діяльності музиканта.	12			6			6
Модульний контроль	2						
Разом	30	4		10			14
Усього	120	14		42			56

5. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Історія розвитку імпровізації

Тема 1.1. Теорія імпровізації, проблеми й методи навчання

Музичні твір і виконання. Інтонаційна структура музично-творчого акту. Архітектоника музичної структури. Основні методи навчання інтерпретації.

Тема 1.2. Специфіка розвитку мистецтва імпровізації..

Мистецтво імпровізації в різні епохи: специфіка виконання та навчання.

Змістовий модуль 2. Прийоми імпровізації.

Тема 2.1. Імпровізація в вокальних жанрах.

Диатонічний тризвук та види. Три види з'єднань в тісному розташуванні: кварто-квинтове, терцове, секундове. Імпровізація структури питання-відповідь в акордовій фактурі з використанням усіх видів з'єднань.

Тема 2.2. Блюзовий лад та специфіка його втілення.

Особливості індивідуального навчання, вміння адаптуватися до особистості учня, співвіднесення загальної програми до індивідуальних можливостей та потреб учня.

Змістовий модуль 3. Специфіка роботи над музичним твором та розвиток елементів художньої майстерності.

Тема 3.1. Імпровізація структури питання-відповідь в ладах, відповідних гармонійної і метроритмічеської основі пісні.

Аналіз можливостей ладо гармонічного розвитку. Створення імпровізаційної обробки.

Тема 3.2. Перегармонізація в мелодії, мотиву. Поспівки, обробка мелодійного обороту пісні з застосуванням більш складних гармонічних можливостей. Практичне засвоєння матеріалу.

Змістовий модуль 4. Створення супроводу для мелодії за цифровкою.

Тема 4.1. Використання імпровізації в практичній діяльності музиканта.

Практичне засвоєння пісенних і джазових тем із застосуванням раніше вивчених методів перетворення музичного матеріалу.

6. Контроль навчальних досягнень

6.1. Система оцінювання навчальних досягнень студентів

Вид діяльності студента	Максимальна к-сть балів за одиницю	Модуль 1		Модуль 2		Модуль 3		Модуль 4	
		кількість одиниць	максимальна кількість балів	кількість одиниць	максимальна кількість балів	кількість одиниць	максимальна кількість балів	кількість одиниць	максимальна кількість балів
Відвідування лекцій	1	1	2	3	3	2	2		
Відвідування семінарських занять	1								
Відвідування практичних занять	1	8	8	8	8	2	2	3	3
Робота на практичному занятті	10	8	80	8	80	2	20	3	30
Виконання завдань до самостійної роботи	5	2	10	2	10	2	10	1	5
Виконання модульної роботи	25	1	25	1	25			1	25
Разом			125		126		34		63
Усього за семестр 348, залік, коефіцієнт 3,48									

6.2. Завдання для самостійної роботи та критерії її оцінювання.

№	Зміст завдання	Академічний контроль	Бали
1.	Ознайомлення зі специфікою розвитку імпровізаційної майстерності.	На практичному та семінарському занятті (повідомлення, відтворення у практичній діяльності)	5
2.	Визначення основних складових методики навчання імпровізації		5
3.	Особливості вокальних жанрів. Специфіка імпровізації.		5
4.	Блюз як характерний жанр для імпровізації. Створення власного блюзового твору		5
5.	Особливості інструментальної імпровізації. Формоструктура твору.		5
6.	Енгармонізм в музиці. Специфіка використання.		5
7.	Підготовка імпровізації на різні теми.		5

6.3. Форми проведення модульного контролю та критерії оцінювання.

№	Модульна контрольна робота 1	Критерії оцінювання		Бали
1.	усне завдання (<i>індивідуальне опитування, фронтальне опитування, співбесіда, тощо</i>)	своєчасність виконання завдання	1	5
		повний обсяг виконання	1	
		якість виконання	1	
		креативний підхід	1	
		Ініціативність	1	
2.	Практичне завдання (<i>Опрацювати надану мелодію, визначити її можливості для імпровізаційного розвитку</i>)			20
Максимальна кількість балів				25
№	Модульна контрольна робота 2	Критерії оцінювання		Бали
1.	усне завдання (<i>індивідуальне опитування, фронтальне опитування, співбесіда, тощо</i>)	своєчасність виконання завдання	1	5
		повний обсяг виконання	1	
		якість виконання	1	
		креативний підхід	1	
		Ініціативність	1	
3.	Практичне завдання (<i>зробити імпровізацію на блюзові теми</i>)			20
Максимальна кількість балів				25
№	Модульна контрольна робота 3	Критерії оцінювання		Бали
1.	усне завдання (<i>індивідуальне опитування, фронтальне опитування, співбесіда, тощо</i>)	своєчасність виконання завдання	1	5
		повний обсяг виконання	1	
		якість виконання	1	
		креативний підхід	1	
		Ініціативність	1	
4.	Практичне завдання (<i>виконати чотири імпровізації на задані теми</i>)			20
Максимальна кількість балів				25

6.4. Форми проведення семестрового контролю та критерії оцінювання.

В VI семестрі складається залік, який виставляється за результатами роботи протягом семестру.

6.5. Шкала відповідності оцінок.

Оцінка	Кількість балів
Відмінно	100-90
Дуже добре	82-89
Добре	75-81
Задовільно	69-74
Достатньо	60-68
Незадовільно	0-59

7. Навчально-методична карта дисципліни «Основи імпровізації»

Разом: 120 години, лекційних годин – 14, практичні заняття – 42 годин, самостійна робота – 56годин, модульний контроль – 8години.

Модулі	Змістовний модуль I		Змістовний модуль II		Змістовний модуль III		Змістовний модуль IV
Назва модуля	Історія розвитку імпровізації		Прийоми імпровізації.		Створення супроводу для мелодії на слуху.		Створення супроводу для мелодії за цифровкою.
Кількість балів за модуль	125		126		34		63
Заняття	1-6	7-12	13-17	18-22	1-2	3-4	5-7
Лекційні	1	1	1	2	1	1	
Семінари							
Практичні	4	4	4	4	1	1	3
Назва навчального модуля (практичне заняття)	Тема 1. Теорія імпровізації, проблеми й методи навчання Тема 2. Специфіка розвитку мистецтва імпровізації. 1*2=26. 1*8= 8 б./ 10*8=80 б 90 б.		Тема 1. Імпровізація в вокальних жанрах Тема 2. Блюзовий лад та специфіка його втілення. 1*3= 3 б 1*8= 8 б./ 10*8=80 б. 91 б.		Тема 1. Імпровізація структури питання-відповідь в ладах, відповідних гармонійної і метроритмической основі пісні. Тема 2. Перегармонізація в мелодії. 1*2= 26. 1*2=26./ 10*2=20 б. 24 б.		Тема 1. Використання імпровізації в практичній діяльності музиканта 1*3=3/ 10*3=30
Самостійна робота 5 балів	56.	56.	56.	56.	56.	5 б.	56.
Види поточного Контролю	МКР 25 балів		МКР 25 балів				МКР 25 балів
Залік Всього 348 бал без урахування коефіцієнту, Коефіцієнт 3,48							

8. Рекомендовані джерела

Основна (базова)

1. Есаков М. Основи джазової імпровізації. М., 1989.
2. Івенс Л. Ритми джазу в грі на фортепіано. Київ, 1986.
3. Кисельов В. 150 американських джазових тем. Вип. 1, 2. М., 1994.
4. Козирев Ю. П. Функціональна гармонія. Частина I. М., 1997..
5. Маркін Ю., Козирев Ю. Збірник вправ по мелодійної фігурації джазу. М., 1994.

9. Додаткові ресурси

1. [http://www.abebooks.co.uk/Intermediate-Jazz-Chord-Voicing-Keyboard-](http://www.abebooks.co.uk/Intermediate-Jazz-Chord-Voicing-Keyboard-Bill/15394839118/bd)
2. [Bill/15394839118/bd](http://www.abebooks.co.uk/Intermediate-Jazz-Chord-Voicing-Keyboard-Bill/15394839118/bd)
3. *Boyd B.* Jazz chord progression. Hal Leonard corporation, 1997.
4. [Електронний ресурс] <http://7tor.org/viewtopic.php?t=1489565>
5. *Coker J.* Patterns for jazz. Studio P/R, 1970. [Електронний ресурс]
6. http://ebookey.org/Patterns-For-Jazz-by-Jerry-Coker_1759119.html
7. *Kerper M.* Jazz riffs for piano. - 1977 by Amsco Music. [Електронний
8. ресурс] <http://ebookey.org/>
9. *Levine M.* The jazz theory book. USA, 1995. [Електронний ресурс]
10. http://ebookey.org/The-Jazz-Theory-Book-by-Mark-Levine_2621799.html
11. *Mehegan J.* Jazz Improvisation. Tonal and rhythmic Principles. New York,
12. 1959. [Електронний ресурс] [http://ebookey.org/John-Mehegan-quot-Jazz-](http://ebookey.org/John-Mehegan-quot-Jazz-Improvisation-Tonal-and-Rhythmic-Principles-quot-_2507348.html)
13. [Improvisation-Tonal-and-Rhythmic-Principles-quot-_2507348.html](http://ebookey.org/John-Mehegan-quot-Jazz-Improvisation-Tonal-and-Rhythmic-Principles-quot-_2507348.html)
14. *Mehegan J.* Jazz Improvisation. Vol. II. Jazz Rhythm and the Improvised
15. Хэрли Д. Аранжировка для клавишных инструментов. Guitar college,
1. 2002. [Електронний ресурс] <http://www.twirpx.com/file/922890/>